

Kotimaisten lehtien rahoitusmalli

Helsinki, 22.2.2018

Jyrki Ilva

Kotimaiset tieteelliset lehdet

- Suomalaiset tiedelehdet edelleen tutkijayhteisön omassa hallinnassa
 - Ei suuria kaupallisia kustantajia
 - Suurinta osaa noin sadasta lehdestä julkaisevat pienet tieteelliset seurat
 - Useimmat toimivat hyvin pienillä resursseilla
 - Tekniset valmiudet usein rajallisia
- Tähän mennessä noin kolmasosa lehdistä siirtynyt avoimeen julkaisemiseen

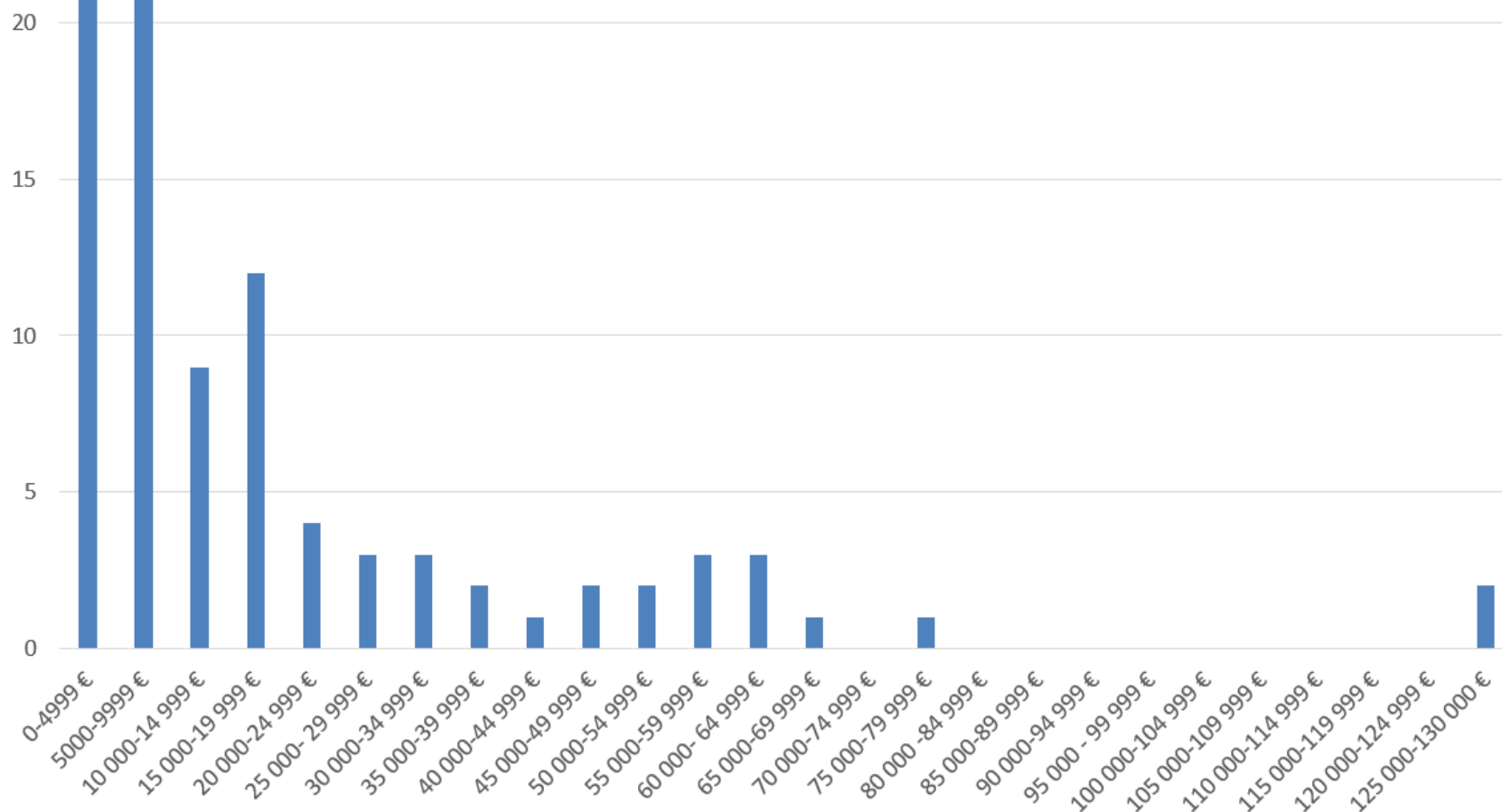

Lehtien tähänastinen rahoitus

- Lehtien pääasiallisia tulonlähteitä olleet tilausmaksut, seurojen jäsenmaksuista saadut tulot ja valtionapu
 - Yksityishenkilöiden tilaukset ja jäsenmaksut keskeinen tulonlähde monille lehdille
 - Osa lehdistä saanut tukea myös emo-organisaatiolta (esim. tutkimuslaitos); tämä kuitenkin vähentynyt
- TSV vastaa valtionavun jakamisesta
 - Lehdille noin 600.000 euroa vuodessa
 - Kattaa vain tietyn osuuden menoista; pitää olla muita tuloja
- Valtionapua saavien lehtien (n. 90 kpl) yhteenlasketut tulot n. 2 milj. euroa vuodessa
 - Noin 5-10 % tästä tullut tieteellisten kirjastojen maksamista tilaus- tai lisenssimaksuista

Kotimaisten lehtien tulot

Valtionapua saaneiden lehtien tulot vuonna 2014. Lähde: TSV.

Kotimaisten lehtien arvo

- Merkittävä tieteellisen julkaisemisen ja keskustelun kanava
 - Noin 7 % yliopistojen tuottamista vertaisarvioituista lehtiartikkeleista ilmestyy kotimaisissa lehdissä
 - Monilla humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla kotimaisten lehtien osuus julkaisuista paljon tätä suurempi
- Yliopistot hyötyvät lehdistä myös rahallisesti
 - 13 % yliopistojen rahoituksesta jaetaan julkaisujen perusteella
 - Jokainen Jufo-tason 1 lehdessä ilmestynyt artikkeli tuottaa yliopistolle yli 4.000 euroa, Jufo 2-tasolla (20 kotimaista lehteä) ilmestyneet 12.000 euroa
 - Kaikkiaan esim. valtionapua saavissa n. 90 lehdessä ilmestyneet artikkelit tuottavat yliopistoille vuosittain n. 5 miljoonaa euroa

Selvitys kotimaisten lehtien rahoituksesta

- TTA-hankkeen Tiedon saatavuus -työryhmä (2013, pj. Annikki Roos)
 - Kotimaisen julkaisemisen rahoitus nousi OA-julkaisemiseen liittyen esiin yhtenä ratkaistavana asiana
 - Erityistehtävä Kansalliskirjastolle ja TSV:lle: selvitys kotimaisten OA-julkaisukanavien mahdollisista rahoitusmalleista
- Käytännössä selvityksen teki kahden hengen työryhmä, Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto) ja Johanna Lilja (TSV)
 - Keskittyi lehtiin, kirjankustantaminen olisi vaatinut oman erillisen selvityksen
 - Selvityksen yhteydessä kartoitettiin OA-kustantajien tai OA-julkaisemista suunnittelevien kustantajien näkemyksiä
 - Raportti luovutettiin OKM:lle huhtikuussa 2014, saatavilla verkossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5995-09-1>

Raportin keskeiset suositukset

- Kotimaisten tieteellisten lehtien muodostama infrastruktuuri säilytetään elinvoimaisina
- Lehtien käyttämä tekninen infrastruktuuri kehitetään ajanmukaiseksi
- Avoimuuteen siirtyvien lehtien tueksi kehitetään laajana kansallisena yhteistyönä uusi konsortiopohjainen rahoitusmalli

Kotilava-projekti

- Kotilava-projekti (1995-1997) oli osa OKM:n rahoittamaa Avoin tiede ja tutkimus -kokonaisuutta
- Projektilla kaksi päätavoitetta
 - Keskitetyn julkaisupalvelun kehittäminen kotimaisille tiedelehdille (TSV, Antti-Jussi Nygård, 9/2015-5/2017)
 - Kestävän rahoitusmallin luominen välittömään avoimuuteen siirtyville lehdille (Kansalliskirjasto, Riitta Koikkalainen, 3/2016-9/2017)

Tekninen infrastruktuuri: Journal.fi

- TSV:n tarjoama tieteellisten lehtien julkaisualusta uudistettiin
- Perustuu avoimen lähdekoodin Open Journal Systems-ohjelmistoon
- Tukee mm. DOI- ja ORCID-tunnisteiden käyttöönottoa ja viitetietojen haravointia muihin järjestelmiin
- Tällä hetkellä mukana yli 50 lehteä (suurin osa avoimia), määrä kasvussa
- TSV ja OKM sopineet toiminnan resursoinnista

Uusimmat numerot

Viikon luetuimmat

The effects of light-emitting diode lighting on greenhouse plant growth and quality
99 | AGRICULTURAL AND FOOD SCIENCE

Puhutun kielen variantit resurssina monikielisten koululaisten kirjoitelmissa [Variants of spoken language as a resource in essays by multilingual schoolchildren]
72 | VIRITTÄJÄ

Lapselle suunnatun puheen piirteet ja niiden yhteys sanaston kehitykseen 24 ja 30 kuukauden iässä

Ajankohtaista

Journal.fi on uusi tiedelehtien toimittamiseen ja julkaisemiseen tarkoitettu palvelu, jota ylläpitää Tieteellisten seuran valtuuskunta. Sivustolla on tällä hetkellä noin 30 suomalaista tieteellistä lehteä ja vuosikirjaa ja lisää käyttäjiä on tulossa kevään aikana.

Journal.fi on suunniteltu vastaamaan kirjoittajien, lukijoiden, julkaisijoiden ja rahoittajien tarpeita nykyaikaisessa

Rahoitusmalli: kansainvälisiä vertailukohtia

- Siirtyminen lisenssimaksuista OA-julkaisujen artikkelimaksuihin (APC) käynnissä kansainvälisessä tieteellisessä julkaisemisessa
 - Suurten kustantajien artikkelimaksut keskimäärin 2.000 euron suuruusluokkaa, usein huomattavastikin korkeampia
 - Hybridi-OA: yksittäisistä OA-artikkeleista maksettavien artikkelimaksujen rinnalla maksetaan myös lisenssimaksuja
- Vaihtoehtoisia malleja: Fair Open Access
 - LingOA, Open Library of Humanities, Knowledge Unlatched, jne.
 - Tyypillisiä konsortiopohjaiset rahoitusmallit ja vapaaehtoiset, artikkelimaksuihin verrattuna kohtuullisen suuruiset tukimaksut
 - Avoimuus ja ajattelutavan muutos: omalle organisaatiolle hankittavien aineistojen ja palveluiden sijasta tuetaan yhä enemmän yleisesti hyödyllisiä infrastruktuureja

Tulevaisuuteen katsova rahoitusmalli

- Tavoitteena luoda kotimaisen avoimen julkaisemisen tueksi uusi, pysyvä rahoitusmalli
 - Toisin kuin kansainvälisessä julkaisemisessa, Suomessa tiellä ei isoja kaupallisia intressejä
 - Lehdet valmiita muutokseen, kunhan niiden toimintaedellytykset vain turvataan
- Rahoittajatahoilta kaivataan pitkäjänteistä sitoutumista kotimaisten lehtien muodostaman infrastruktuurin kehittämiseen
 - Infrastruktuuria ja sitä tukevaa rahoitusmallia kehitettäisiin lehtien ja rahoittajaorganisaatioiden välisenä yhteistyönä
 - Laadukkaiden kotimaisten julkaisukanavien olemassaolo kaikkien yhteinen etu

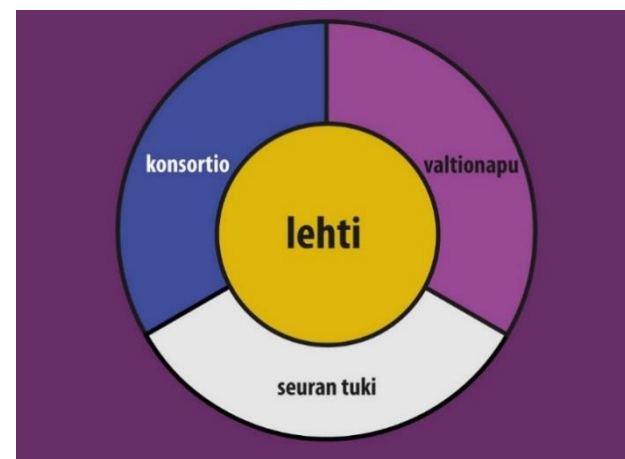
Uutta rahoitusta tarvitaan

- Haaste: tieteellisten kirjastojen tähänastiset tilaus- ja lisenssimaksut eivät sinällään riitä avoimuuden rahoittamiseen
 - Lehdet olleet edullisia, koska suurin osa rahoituksesta tullut muualta
 - Konsortiolta saatava rahoitus (keskimäärin noin 1/3) korvaisi tilausmaksutulojen poistumisen ja jäsenmaksutulojen vähentymisen
- Eri rahoituslähteet täydentäisivät toisiaan
 - Seuroilta saatu tuki ja valtionapu olisivat edelleen noin 2/3 lehtien tuloista

Nyt:

Tulevaisuudessa:

Miksi konsortio eikä artikkelimaksuja?

- Konsortiolta saatavaa rahoitusta pidetty yleisesti artikkelimaksuja parempana ratkaisuna
 - Yksittäisten lehti- ja artikkelikohtaisten maksujen hallinnointi olisi työlästä ja kallista sekä lehdille että organisaatioille
 - Artikkelimaksut asettaisivat tutkijat eriarvoiseen asemaan sen mukaan voivatko he käyttää julkaisemiseen rahaa
 - Monet kotimaiset lehdet toimivat tieteenaloilla, joilla rahoitukset pieniä ja tutkimusta tehdään myös ilman rahoitusta
- Konsortion puitteissa toteutuvat yhteiset pelisäännöt tukevat lehtien muodostaman yhtenäisen infrastruktuurin kehittämistä
 - Lehdet sitoutuvat yhteisiin pelisääntöihin mm. avoimuuden, lissenssien, tunnisteiden ja vertaisarvioinnin suhteen

Eroja avoimuutta koskevissa vaatimuksissa

■ Journal.fi

- Vaaditaan välitöntä tai viiveellistä (max 12 kk embargo) avoimuutta
- Vaaditaan metadatan CC0-lisensointia
- DOI:n ja ORCID:in käyttöä suositellaan
- CC-lisenssien käyttöä suositellaan
- Rekisteröitymistä DOAJ:hin suositellaan
- SHERPA/RoMEO politiikkaa suositellaan

■ Rahoitusmalli

- Vaaditaan välitöntä avoimuutta
- Vaaditaan metadatan CC0-lisensointia
- Vaaditaan DOI:t ja mahdollisuus ORCID:in käyttöön
- Vaaditaan CC-lisenssien (tai vastaavien) käyttöä
- Rekisteröityminen DOAJ:hin vaaditaan
- SHERPA/RoMEO-politiikka vaaditaan

Konsortion tarjoamia hyötyjä (1)

- Julkaisujen CC0-lisensoidut metatiedot ovat vapaasti saatavilla, ja niitä voi rajapintojen salliessa hyödyntää tutkimustietojärjestelmissä, julkaisuarkistoissa ja tiedonhakupalveluissa
- DOI- ja ORCID-tunnisteiden käyttö tukee yhteyksiä tieteellisen julkaisemisen ja tutkimuksen arvioinnin kv. infrastruktuureihin
- Julkaisujen CC-lisensiointi mahdollistaa kustantajan version välittömän rinnakkaistallennuksen ja tukee myös tiedon louhintaa

Konsortion tarjoamia hyötyjä (2)

- Tutkijoilla on käytettävissä laadukkaita, välittömän avoimuuden periaatteella toimivia kotimaisia julkaisukanavia
- Rahoittajaorganisaatiot pääsevät vaikuttamaan lehtien muodostaman infrastruktuurin kehittämiseen
- Konsortioon liittyvä rahaliikenne on helposti ennakoitavaa; se hoidetaan keskitetysti ja kustannustehokkaasti

Rahoitusmallin perusteita

- Tavoitteena luoda mahdollisimman yksinkertainen ja läpinäkyvä malli
- Mallia ei kannata rakentaa lehtien aiempien kustannusten pohjalle
- Kustannusten jaossa päätettiin käyttää vertaisarvioitujen artikkelien määrien kolmen vuoden keskiarvoja
- Laskentaperusteeksi ehdotettu 800 euroa / artikkeli on kompromissi
- Vaikka artikkelimääriä käytetään laskennassa, kyseessä ei varsinainen artikkelimaksu

**Konsortioon liittyvän
organisaation osuus
rahoituksesta lasketaan**

$$a = b + c \cdot d$$

a = organisaation maksama summa
rahoitusmallin piiriin kuuluvien lehtien avoimuudesta

b = perusmaksu (kaikki organisaatiot maksavat)

c = keskiarvo organisaation tutkijoiden julkaisemien vertais-
arvioitujen tekstien määrästä kolmen edellisen vuoden
(esim. 2013–2015) ajalta ensimmäisen kirjoittajan mukaan

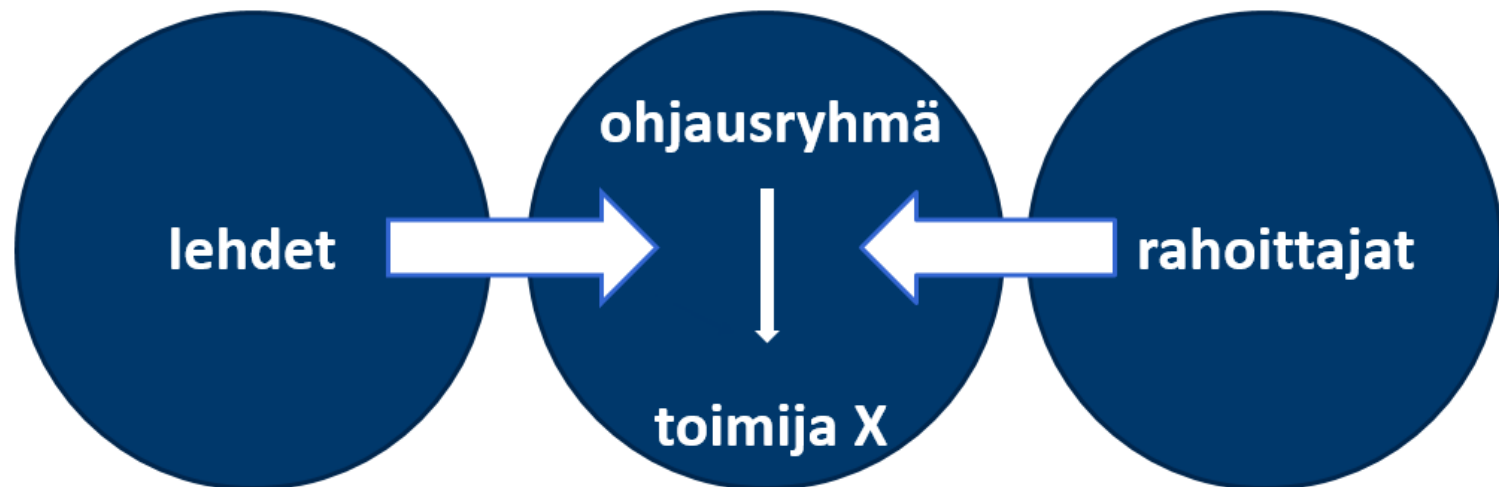
d = artikkelimaksu, laskettu lehtien taloustietojen perusteella,
ehdotetaan 800 €

Lisää rahoitusmallista

- Kustannusten jaossa haluttiin huomioida se, että kotimaisten lehtien merkitys vaihtelee organisaatioittain (ei siis esim. FTE-lukuja!)
 - Pääosa rahoituksesta perustuu julkaisujen määrään ja kohdistuu niille lehdille, joissa kunkin organisaation tutkijat julkaisevat
- Artikkelimääriin pohjautuvan maksuosuuden rinnalla perusmaksu, joka saman suuruinen kaikille konsortion jäsenille
 - Myös organisaatiot, joilla on vähän omaa julkaisutoimintaa, tukevat tätä kautta lehtiä ja konsortion toimintaa
- Konsortion rahoituspohjan laajentaminen
 - Tarkoitus lähestyä myös mm. tutkimuslaitoksia ja -rahoittajia
 - Tutkimusrahoittajien osalta olisi mielekästä pyrkiä siihen, että ne subventoisivat jollain osuudella artikkelikohtaisia korvauksia
- Myös konsortion oman toiminnan resursointi pitää varmistaa

Hallintomalli

- Konsortion toimintaa koskevat päätökset tehdään ohjausryhmässä, jossa eri intressiryhmien edustus
- Rahoitusmallin vastuuorganisaatio - ainakin alkuvaiheessa Kansalliskirjasto - huolehtii koordinoinnista ja konsortion käytännön toiminnasta

Historiallinen tilanne

- Lehdet olisivat nyt valmiita lähtemään mukaan laajalla rintamalla
 - Jos ratkaisua ei löydy lähiaikoina, monet niistä lähtevät eri suuntiin etsimään omia ratkaisujaan (mm. artikkelimaksut)
 - Lehtien saaminen myöhemmin uudestaan mukaan johonkin keskitettyyn malliin olisi todennäköisesti paljon vaikeampaa
- Malli ei ole kiveen hakattu
 - Sitä voi yhteisellä päätöksellä muuttaa myös tulevaisuudessa, jos mukaan tulee lisää rahoittajia tai esiin nousee uusia kehittämistarpeita